

Związek Rzemiosła Polskiego

ul. Miodowa 14, 00-246 Warszawa, tel. +48 22 50 44 200, fax. +48 22 50 44 220, www.zrp.pl, zrp@zrp.pl

Stanowisko w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług (UD 327)

W odpowiedzi na przedstawiony projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku od towarów i usług (nr UD 327), w zakresie podwyższenia stawek VAT na wybrane napoje bezalkoholowe, w tym bezalkoholowe odpowiedniki napojów alkoholowych, napoje z dodatkiem kofeiny lub tauryny oraz moszcz gronowy, niniejszym przedstawia się stanowisko krytyczne wobec proponowanych rozwiązań.

Choć intencje projektodawcy zostały uzasadnione potrzebą realizacji celów zdrowotnych i społecznych, w szczególności w zakresie ochrony dzieci i młodzieży, zaproponowane instrumenty fiskalne należy uznać za nieadekwatne, selektywne i nadmiernie represyjne ekonomicznie. Projekt w rzeczywistości koncentruje się na maksymalizacji dochodów budżetowych, natomiast deklarowane cele zdrowotne mają charakter wtórny i nie są poparte rzetelną analizą skuteczności proponowanych rozwiązań.

W ocenie zgłaszającego stanowisko, projektowana zmiana stawek VAT może wywołać szereg negatywnych skutków o charakterze zdrowotnym, gospodarczym i społecznym, w tym ograniczenie popytu na produkty zawierające rzeczywisty komponent owocowo-warzywny, osłabienie krajowego rolnictwa i przetwórstwa, wzrost cen dla konsumentów oraz ryzyko rozwoju szarej strefy. Propozycje te wpisują się również w trend zwiększania niestabilności prawa podatkowego, co negatywnie wpływa na warunki prowadzenia działalności gospodarczej.

Poniżej przedstawiono kluczowe zastrzeżenia wobec projektowanych zmian, które wskazują, że wprowadzenie podwyższonej stawki VAT na objęte projektem napoje może przynieść skutki przeciwne do deklarowanych przez projektodawcę celów. Argumenty te odnoszą się do konsekwencji zdrowotnych, rolniczych, ekonomicznych i społecznych, a także do ryzyk fiskalnych i systemowych, w tym możliwości rozwoju szarej strefy oraz destabilizacji otoczenia regulacyjnego. W ocenie zgłaszającego, suma tych negatywnych oddziaływań znacząco przewyższa potencjalne korzyści wynikające z projektowanej regulacji.

1. Brak proporcjonalności i nadmierna fiskalizacja

Projekt wprowadza skokowy wzrost stawki VAT z 5%/8% do 23%, co stanowi drastyczną podwyżkę podatkową, niewspółmierną do deklarowanych celów zdrowotnych. Zastosowanie najwyższej stawki VAT wobec produktów bezalkoholowych ma charakter czysto fiskalny i nie jest uzasadnione analizą proporcjonalności ani skuteczności regulacyjnej.

2. Uderzenie w napoje z realnym udziałem surowców rolnych

Projekt obejmuje podwyżkę VAT również napoje zawierające minimum 20% soku owocowego lub warzywnego, co w praktyce oznacza pogorszenie warunków zbytu dla krajowych sadowników i producentów rolnych. Regulacja osłabia popyt na owoce i warzywa przetwarzane w Polsce, stojąc w sprzeczności z deklarowaną polityką wspierania rolnictwa i krótkich łańcuchów dostaw.

3. Negatywny wpływ na zdrowie publiczne

Podwyższenie VAT na napoje zawierające soki może prowadzić do substytucji w stronę tańszych, wysoko słodzonych napojów, które nie są objęte projektowanymi zmianami. W efekcie projekt

może zwiększyć spożycie produktów o gorszym profilu zdrowotnym, co stoi w sprzeczności z celami zdrowia publicznego.

4. Kara podatkowa za wybór produktów bezalkoholowych

Projekt zrównuje pod względem podatkowym napoje bezalkoholowe imitujące alkohol z klasycznymi napojami wysokoprzetworzonymi. Tymczasem produkty typu piwo czy wino bezalkoholowe są realną alternatywą ograniczającą spożycie alkoholu, szczególnie wśród osób dorosłych. Opodatkowanie ich stawką 23% może skutkować powrotem części konsumentów do alkoholu procentowego.

5. Niespójność instrumentów polityki zdrowotnej

Projekt próbuje realizować cele profilaktyki zdrowotnej poprzez instrument fiskalny (VAT), zamiast przez dedykowane regulacje sektorowe, takie jak ograniczenia marketingowe, zasady ekspozycji czy jasne oznakowanie produktów. VAT jest narzędziem nieprecyzyjnym i nieskutecznym wychowawczo, szczególnie wobec dzieci i młodzieży.

6. Ryzyko rozwoju szarej strefy i importu nieformalnego

Znaczne podwyższenie VAT zwiększy atrakcyjność nielegalnego importu, sprzedaży transgranicznej oraz obrotu poza oficjalnymi kanałami, zwłaszcza w regionach przygranicznych. Doświadczenia z innych sektorów pokazują, że gwałtowne podnoszenie obciążeń podatkowych sprzyja rozrostowi szarej strefy, a nie deklarowanym wpływom budżetowym.

7. Silne uderzenie w sektor MŚP i gastronomię

Zmiana stawki VAT z 8% do 23% w gastronomii szczególnie dotknie małe i średnie przedsiębiorstwa, już obciążone wysokimi kosztami pracy, energii i najmu. Może to skutkować eliminacją części asortymentu, spadkiem marż lub przerzuceniem kosztów na konsumentów, co ograniczy konkurencyjność branży.

8. Wzrost cen i regresywny charakter podatku

VAT jest podatkiem regresywnym, a projektowana zmiana najbardziej obciąży gospodarstwa domowe o niższych dochodach, dla których wzrost cen napojów będzie relatywnie bardziej dotkliwy. Projekt pomija analizę społecznych skutków wzrostu cen, skupiając się wyłącznie na dochodach budżetu państwa.

9. Brak mechanizmów ewaluacji skuteczności regulacji

Projekt nie przewiduje jakiegokolwiek ewaluacji efektów wprowadzonej zmiany, mimo że deklaruje cele zdrowotne i społeczne. Brak mierników, harmonogramu i odpowiedzialnych instytucji uniemożliwia ocenę, czy regulacja rzeczywiście ograniczy niepożądane zjawiska, czy jedynie zwiększy wpływy podatkowe.

10. Ryzyko destabilizacji rynku i niepewności regulacyjnej

Kolejna istotna zmiana stawek VAT pogłębia niestabilność otoczenia prawnego, utrudniając planowanie inwestycji i strategii produktowych. Sektor napojowy już wcześniej został objęty licznymi zmianami podatkowymi, a brak przewidywalności legislacyjnej osłabia zaufanie przedsiębiorców do państwa.

Mając powyższe na uwadze, projekt ustawy w obecnym kształcie nie zasługuje na pozytywną ocenę i wymaga istotnego przepracowania, zarówno pod kątem doboru narzędzi regulacyjnych, jak i ich spójności z długofalową polityką zdrowotną, rolną i gospodarczą państwa.